

סוג הבחינה: בגרות
מועד הבחינה: חורף תש"ף, 2020
מספר השאלון: 011282
קובץ: תשובות סופיות

עברית: הבנה והבעה

הוראות לנבחן

- עברית: הבנה, הבעה ולשון
- א. משך הבחינה: שתיים.
- ב. מבנה השאלון ומפתח ההערכה: בשאלון זה שני פרקים.
- פרק ראשון — הבנת הנקרא — 70 נקודות
- פרק שני — הבעה בכתב — 30 נקודות
- סך הכול — 100 נקודות
- ג. חומר עזר מותר בשימוש: אין.
- ד. הוראה מיוחדת: יש לקרוא את המאמרים שבנספח ולענות על השאלות בגוף שאלון זה, לפי ההוראות. ההנחיות בשאלון זה מנוסחות בלשון זכר ומכוונות לנבחנות ולנבחנים כאחד.

בהצלחה!

תשובות סופיות

פרק ראשון — הבנת הנקרא (70 נקודות)

שאלה 1

א. מאמר 2 עוסק בעיקר בתיירות כתופעה אנושית כללית – "התנועה האנושית הגדולה ביותר בעולם".
מאמר 1 עוסק בעיקר בתופעה השלילית – "תיירות היתר", כלומר בהשפעות השליליות של עודף תיירים על ערים.

ב. (3) לתאר את תופעת "תיירות היתר".

ג. התיירות היא התנועה האנושית הגדולה והמשמעותית ביותר, מהפכה שמשנה סדרי עולם, אך ממעיטים בחשיבותה. לכן כדאי להיות תייר, כדי להיות חלק מן התנועה האנושית הגדולה הזאת.

שאלה 2

מאמר 1:

השפעה 1: התיירות תורמת לכלכלה העולמית – כמעט שלושה אחוזים מן התמ"ג העולמי הם מתיירות.
השפעה 2: התיירות יוצרת מקומות עבודה רבים (משרה אחת מכל חמש משרות חדשות), ולכן היא מסייעת לכלכלה להתפתח, גם במדינות עניות.

מאמר 2:

השפעה 1: התיירות מעניקה לאדם חוויות משמעותיות ונקודת מבט טובה יותר על החיים.
השפעה 2: התיירות הופכת את העולם לקטן ולמוכר יותר ומעוררת אמפתיה לבני אדם אחרים – האדם מרגיש חלק מן התמונה הגדולה, ולא רק חלק מקבוצה מצומצמת.

שאלה 3

א. התיירים מזיקים לערים ומזהמים אותן, ולכן התושבים המקומיים מוחים נגדם.
(כל אחד משני הרכיבים מתקבל: זיהום ונוזק – או מחאת התושבים נגד התיירים.)

ב. העלייה במספר התיירים גורמת לעלייה ביוקר המחיה בעיר: הסוחרים מעלים את המחירים, והתושבים המקומיים מתקשים לעמוד בהם ונדחקים החוצה (בוונציה האוכלוסייה המקומית הצטמצמה כמעט במחצית).

שאלה 4

הציפייה: ציפו שהשימוש הגובר באינטרנט יסייע לפזר את התיירים בכל רחבי העולם, משום שהרשת מקילה עליהם לגלות מקומות מוכרים פחות, וכך יפחת העומס על המקומות המפורסמים.
מדוע לא התממשה: קרה ההפך – ברשת פופולריות רשימות של "מקומות שחייבים לראות", והן מכוונות את התיירים לאותם המקומות. גם החלום של רבים לצלם "תמונה מושלמת" לאינסטגרם על רקע אתר תיירות מפורסם מרכז את התיירים באותם האתרים.

שאלה 5

לדעתי הפתרון הטוב ביותר הוא התוכנית שמגבשת עיריית ונציה: לשפר את התשתיות בעיר ולעודד את התיירים להישאר בה זמן רב יותר ולבקר במקומות נוספים מלבד האתרים המרכזיים. לפי המאמר, הבעיה העיקרית היא שרוב התיירים מבקרים באותם המקומות, ותוכנית זו מטפלת בשורש הבעיה – היא מפזרת את התיירים ומפחיתה את הצפיפות. נוסף על כך, תייר שנשאר זמן רב יותר מוציא את כספו בחנויות ובמסעדות המקומיות, ולכן העיר אינה מוותרת על התועלת הכלכלית של התיירות. לעומת זאת, איסור כניסה או הגבלת מספר התיירים פוגעים בהכנסות ובמקומות העבודה, וגביית מס אמנם מממנת ניקיון ותשתיות, אך אינה מפחיתה את הצפיפות באתרים המפורסמים.

שאלה 6

העמדה: הכותב מתייחס לכתבות אלה בביקורת (באופן שלילי). לדעתו הן מציגות תמונה חד־צדדית ומזיקה של התיירות. הסבר: הכתבות מתארות את התייר כ"פולש, מזיק ומזהם" ומתמקדות בנזקים ובמחאות של התושבים. בשל כך הקוראים מעריכים פחות מדי את השפעת התיירות על החברה, מתרכזים בחוויה הפרטית שלהם ואינם רואים את היופי והעוצמה של התנועה האנושית הגדולה. לכן, לדעתו, הכתבות הן אחת הסיבות לכך שממעיטים בחשיבותה של התיירות כמהפכה.

שאלה 7

שבטיות, לאומנות והתבדלות פירושן הסתגרות בתוך הזהות הצרה של הקבוצה. התיירות פועלת בכיוון ההפוך: התייר יוצא מן העולם הסגור שלו ונע בתוך המון אנשים מארצות שונות, המדברים בשפות שונות, וכולם חלק מאותה "רוח גדולה". כך הוא מרגיש חלק מן המכנה המשותף ומן התמונה הגדולה של האנושות, ולא רק חלק מקבוצה אחת. נוסף על כך, בזכות התיירות העולם נעשה קטן ומוכר יותר, ובתייר נובטת אמפתיה לתיירי העולם. תחושת השייכות לאנושות כולה והאמפתיה לאחרים ממתנות את ההתבדלות ואת הלאומנות.

שאלה 8

(3) מעשיו של איש הציבור עוררו מחלוקת רבה בעם והעמידו את איש הציבור בעין הסערה.

שאלה 9

(2) את רוב ימיי אני מבלה לבדי, סגור בחדר עבודתי.

שאלה 10

א. (3) משפיעים על

ב. "נחקקו על לוח ליבו"

שאלה 11

א. לגמרי (מתקבל גם: לחלוטין / באופן מוחלט / לגמרי ולתמיד).

ב. (1) מיועד למטרה מסוימת

שאלה 12

הוכחה ממאמר 1: הכותב מביא נתונים ועובדות בגוף שלישי ובלי להביע רגשות, למשל: "לפי מועצת התיירות העולמית, כמעט שלושה אחוזים מהתמ"ג העולמי הוא מתיירות" (שורות 15-16).
הוכחה ממאמר 2: הכותב כותב בגוף ראשון ומשתף ברגשותיו ובחוויותיו, למשל: "אני רוצה להרגיש כמו כל פתיתי השלג יחד, כשהם בעין הסערה" (שורה 8).

פרק שני — הבעה בכתב (30 נקודות)

שאלה 13 – מאמר לדוגמה

להכיר את הארץ על כל פניה

ארגונים כמו "תגלית" ו"מסע ישראל" מביאים לארץ אלפי צעירים יהודים מן התפוצות, ומראים להם בעיקר את פניה היפים: נופים מרהיבים, אתרים היסטוריים וערים תוססות. יש המסתייגים מכך וטוענים שהטיולים מציגים תמונה חלקית. לדעתי, הסתייגות זו מוצדקת, ועל הטיולים לחשוף את הצעירים גם לקשיים ולמחלוקות של החברה הישראלית.

ראשית, קשר אמיתי נבנה על היכרות כנה. צעיר שראה רק חופים ואתרי מורשת עלול להתאכזב כשיקרא בעיתון על עוני, על פערים חברתיים או על מתחים בין קבוצות. לעומת זאת, צעיר שביקר, למשל, בשכונה מוחלטת ושוחח עם תושביה, יבין שישראל היא מדינה אמיתית עם אתגרים, ולא גלויה מצוירת. הבנה כזאת תחזק את הקשר שלו לארץ, ולא תחליש אותו, כי אדם אוהב באמת רק את מה שהוא מכיר לעומק – על מעלותיו ועל חסרונותיו.

שנית, חשיפה לקשיים יכולה לעורר מעורבות. כשהצעירים פוגשים עמותות המסייעות לעולים, לקשישים או לנוער בסיכון, הם רואים כיצד הם עצמם יכולים לתרום. כך הם הופכים ממבקרים פסיביים לשותפים פעילים, שאולי אף יתנדבו בעתיד או יעלו לארץ. טיול שמציג רק את היופי מזמין את הצעירים להתפעל, אך אינו מזמין אותם לקחת אחריות.

אומנם יש הטוענים כי בטיול קצר צריך ליצור חוויה חיובית, כדי שהצעירים יתאהבו בארץ וירצו לחזור אליה. אכן, החוויה החיובית חשובה, ואין לוותר על הנופים ועל האתרים המרגשים. עם זאת, צעירים בני ימינו חשופים לרשתות החברתיות ויודעים לזהות תעמולה. דווקא הצגה חד-צדדית עלולה לעורר בהם חשדנות ולגרום להם לפקפק בכל מה שראו בטיול.

לסיכום, הטיולים צריכים להראות לצעירים את ישראל על כל פניה – היפים והמורכבים. רק היכרות כנה תיצור קשר עמוק ויציב בין צעירי התפוצות לבין מדינת ישראל.

שאלה 14 – מאמר לדוגמה

מחאה – כן, אלימות – לא

בשנים האחרונות אנו עדים לגלי מחאה רבים של קבוצות המרגישות שנעשה להן עוול. לעיתים המחאה מלווה בחסימת כבישים, בשיבוש חיי היום-יום ואף באלימות. לדעתי, המחאה היא זכות יסוד בחברה דמוקרטית, אך גבולה ברור: אסור שתהיה אלימה, ואסור שתפגע באופן ממושך בזכויותיהם של אזרחים אחרים. ראשית, הזכות למחות היא מיסודות הדמוקרטיה. באמצעות הפגנות, עצומות ושבתות יכולים אזרחים להשמיע את קולם בין מערכת בחירות אחת לבאה. מחאות רבות הביאו לשינוי חיובי, כמו מחאת יוקר המחיה בשנת 2011, שהובילה לדיון ציבורי נרחב ולהקמת ועדה ממשלתית. מכאן שאסור למדינה להשתיק מחאה רק משום שהיא אינה נוחה לשלטון, וחובתה לאפשר לכל קבוצה, גם לקבוצה קטנה ושנויה במחלוקת, להביע את עמדתה בפומבי. שנית, אלימות סותרת את עקרונות הדמוקרטיה עצמה. בחברה דמוקרטית מכריעים מחלוקות בוויכוח ובהצבעה, ולא בכוח. מפגין שתוקף שוטר או מצית צמיגים כופה את רצונו על אחרים ומסכן חיים. יתרה מזו, האלימות פוגעת במחאה עצמה: הציבור מתרכז בתמונות של הרס ושוכח את הטענות הצודקות של המוחים, ואף מי שתמך בהם בתחילה מתרחק מהם. יש הטוענים שבלי שיבוש של ממש איש אינו מקשיב למוחים, ולכן חסימת כבישים מוצדקת. אכן, מחאה צריכה להיות נראית ומורגשת. עם זאת, חסימה ממושכת עלולה למנוע מאמבולנס להגיע לחולה או מעובד להגיע לעבודתו. לכן אפשר לקיים צעדות והפגנות גדולות בתיאום עם המשטרה, בלי לשתק את חייהם של אזרחים שאינם צד בסכסוך. מחאה כזאת נראית היטב בתקשורת, וגם זוכה לאהדת הציבור. לסיכום, מחאה היא כלי חיוני לשמירה על הדמוקרטיה, אך היא חייבת להתנהל בדרכי שלום ובכבוד לזכויות הזולת. רק כך היא תשיג את מטרותיה בלי לפגוע בחברה שהיא מבקשת לתקן.

כל הבגרויות בלשון עם פתרונות מלאים: www.guyai.co.il/bagrut/lashon